

DOMINYKUI URBUI — 75

Balandžio 28 d. septyniasdešimt penkerių metų sukaktį švenčia vienas žymiausių prozos vertėjų, LTSR rašytojų sąjungos narys Dominykas Urbas.

Grožinės literatūros vertimo banuose D. Urbas darbuojasi nuo 1932 m. Jau tais laikais jis verčia mažesnės apimties N. Gogolio ir A. Čechovo kūrinis ir skelbia juos periodinėje spaudoje. Pokario metais suaktyvius bei sisteminus versinės literatūros leidimą, sudarius reikiamas sąlygas vertimo darbu, D. Urbas, jau turįs nemažą vertėjo patirtį ir gerą filologinį lituanistinį pasiruošimą, kurį įgijo Kauno universitete studijuodamas

lietuvių literatūrą, kalbą ir tautosaką, energingai imasi versti stambius rusų klasikų ir pasaulinės literatūros veikalus. 1948 m. pasirodo L. Tolstojaus „Prisikėlimas“, 1949 m. — Solom Aleichemo „Tevjė pienininkas“ ir O. Balzako „Tėvas Gorijo“ (su V. Bazilevičium), 1951 m. — V. Biankio „Apsakymai“, — taip beveik kasmet išeina po vieną solidžią D. Urbo verstą knygą. Vertėjas puikiai moka rusų, latvių, lenkų, vokiečių, jidiš, prancūzų kalbas. Ir štai šiandien, praėjus nuo D. Urbo kūrybinio darbo pradžios penkiasdešimčiai su viršum metų, jo išverstų knygų lentyna, kaip juokaudamas sako pats šeimininkas, siekia kelis metrus. Čia išsiričiau įvairiausios apimties ir pobūdžio kūriniai: ir stambūs romanai, apysakos, monografijos, ir pasakų rinkiniai, knygų jaunimui, ir dramos veikalai. Tačiau žymiausių vietą užima ištisų metų enciklopedinio pastuočimo ir penkerių metų paties vertimo darbo pareikalavęs F. Rable veikalas „Gargantua ir Pantagruelis“. Neeilinio vertėjo talento ir patirties reikėjo ir atkuriant lietuviškai F. Dostojevskio romanus „Lošėjas“ bei „Užrašai iš mirusiųjų namų“, kunkuliuojantį praeičių gyvenimą vaizduojančias autobiografines F. Gladkovo apysakas „Laisvūnai“ ir „Negandų metai“, O. Balzako romaną „Prarastos iliuzijos“, M. Jastruno monografiją „Adomas Mickevičius“ ir daugelį kitų. Visi D. Urbo vertimai — romanai, kūriniai vaikams, pasakos, draminiai veikalai — prisodrinti lietuvių šnekamosios kalbos turty, jų frazė visada gyva, šmaikšti ir vaizdinga. O tuos liaudies kalbos lobius vertėjas, atrodo, rieškučiomis sente semia iš nesibaigiančių savo atsargų, susikrautų dar vaikystėje, gimtajame Švaininkų kalme, kur turėdavo progą klausytis įvairių keliaujančių liaudies meistrų pasakojimų.

P. Urbo vertimų sėkmę lemia ne vien geras gimtosios kalbos mokėjimas, turtin-gas žodynas, bet ir rimtas filologinis pasiruošimas, platus apsiskaitymas ir atsakingas požiūris į patį vertimo darbą. Iš D. Urbo pasisakymų apie savo, kaip vertėjo, patirtį („Tarybų Lietuvos rašytojai“, p. 438; „Meninio vertimo problemos“, p. 432) žinome, kaip jis kruopščiai studijuoja vertiamo autoriaus epochą, visą rašytojo kūrybą, kaip kartais ilgai ieško

tinkamo žodžio, kad vertimas „suskam-bėtų“ ir originalo stilius nebūtų nuskur-dintas.

D. Urbas daugiau kaip dvidešimt metų dirbo „Vagos“ leidyklos redaktoriumi, daug triūso yra įdėjęs ruošiant spaudai sudėtingus verstinius kūrinius (N. Gogolio, A. Čechovo, M. Gonkio raštus ir kt.), taip pat ir lietuvių literatūros palikimą: D. Poškos, S. Stanevičiaus, S. Daukanto, M. Valančiaus, Lazdynų Pelėdos, Žemaitės raštus. D. Urbo, kaip patyrusio filologo lituanisto, puikaus lietuvių tautosakos žinovo ir kraštotyriminko, parama naudojosi ir rusų vertėjai, verčiantieji mūsų klasikų ir tarybinių autorių raštus, — Z. Šišova, Z. Kulmanova, S. Mar, I. Slavinas, D. Brodskis ir kt. Tačiau ypač dideli D. Urbo nuopelnai ruošiant jaunus vertėjus ir leidyklos redaktorius pirmaisiais pokario dešimtmečiais. Iš pradžių grožinės literatūros leidykla neturėjo etatinių redaktorių. 1951 m. čia buvo paskirtas būrys Vilniaus universitetą baigusių lituanistų, kurie, žinoma, neturėjo supratimo nei apie grožinės literatūros vertimą, nei apie jo redagavimą. Mokyti šiuos pradedančius redaktorius buvo paskirtas D. Urbas. Nuoširdžios ir entuziastingos D. Urbo pamokos padėjo šiems žmonėms susidaryti gerus teorinius meninio vertimo pagrindus ir praktinius įgūdžius, įkvėpė meilę didelės ištvermės ir pasiūkiojimo reikalaujančiam vertėjo ir redaktoriaus darbu. Tai, galima sakyti, buvo pirmoji tarybinė lietuviško meninio vertimo mokykla, kurios mokiniai vėliau tapo žinomais vertėjais. Tai J. Stukas, A. Paraščiakas, V. Vi-sockas, E. Stravinskienė ir kiti. D. Urbo pamokos ir vėliau, per visus jo darbo metus, leidykloje lydėjo ne vieno jauno vertėjo ir redaktoriaus pirmuosius žingsnius, tik jau ne taip sistemingai, be to, jam talkininkavo ir antras mokytojas — iš Kauno atsikėlęs Vyt. Petrauskas.

D. Urbas jau senokai nebedirba „Vagoje“, tačiau patarimo į jį kreipiasi ir jauni, ir patyrę vertėjai, redaktoriai, kai reikia išsiaiškinti kokią gyvenimo realiją, išversti idiominį posakį ar šmaikščią frazę. D. Urbas mielai padeda, konsultuoja, nors pats visada apsikroves darbais — verčia pjeses teatrui, redaguoja, sėda, kaip visuomet, prie sudėtingų, stambių kūrinių. Šiuo metu jis darbuojasi prie

H. Hesės romano „Stiklo karoliukų žais-mas“, kurio nespėjo užbaigti Vyt. Pet-rauskas, o ateityje ketina, jeigu sveikata leis, pateikti mūsų skaitytojams puikią dovaną — J. V. Getės autobiografinį romaną „Poezija ir tikrovė“. Gražios sukakties proga linkime gerbiamam jubiliatui įgyvendinti visus savo kūrybinius planus, dar ilgai nepadėti šmaikščios vertėjo plunksnos.

S. Sabonis